

Ympäristövaliokunta

Viite: HE 146/2021 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2022

Lausunto hallituksen esityksestä eduskunnalle talousarvioksi vuodelle 2022 luvusta 35.20. Yhdyskunnat, rakentaminen ja asuminen

Ympäristövaliokunta pyytää asiantuntijalausuntoa hallituksen talousarvioesityksestä vuodelle 2022. Erityisesti asumiseen suunnatut tuki- ja politiikka-toimet nostetaan lausunnossa esiin. Lausunnon liitteenä on lisäksi Kuntaliiton kuntatalouden yleislausunto ehdotuksesta.

Poikkeuksellinen tukipaketti

Talousarvioesitys on poikkeuksellinen runsaiden asumiseen kohdentuvien tukimuotojen ja määrärahojen vuoksi. Hallitusohjelmatavoitteisiin perustuvien tukien lisäksi EU:n elvytyspaketin määrärahat kohdentuvat osin asumisen toimialalle. Ilmastopoliittisten tavoitteiden ensisijaisuus on näiden määrärahojen ehtona.

Elvyttävän talouspolitiikan siivittäjä tukipolitiikka on kuitenkin jäämässä hallituskauden pyrähdykseksi, jos määrärahojen ohella ei viitoiteta asuntopoliittisten reformien tarvetta muuttuvassa toimintaympäristössä. Hallituksen asuntopoliittisen selonteon viipyessä lyhytjänteisempi tukipolitiikka hallitsee nyt asuntopolitiikkaa.

Vastoin edellisen talousarvion odotuksia kuluvan vuoden asuntotuotanto on jatkunut korkealla tasolla. Talousarvioesitys on laadittu olettaen, että ensi vuoden asuntotuotanto asettuu 36.000 asunnon tuntumaan, ja samalla taittaa asuntotuotannon kasvun.

Talousarvioesitys sisältää kannusteita asuntokannan kehittämiseen. Näistä ilmastovaikutuksiin tähtäävät tuet kuten energia-avustus ja öljylämmityksen korvaaminen sekä avustus sähköautojen latauspisteille edistävät investointeja korjausrakentamiseen. Puurunkoisiiin ARA-kohteisiin myönnetty investointiavustus vauhdittaa puurakentamista ja toivottavasti koko toimialan kilpailua ja kehitystä ilmaston kannalta parempaan suuntaan.

Kuntaliitto näkee tärkeäksi nostaa esiin muutamia kuntien kannalta kriittisiä huomioita ja kehittämistarpeita erityisesti asuntopolitiikan näkökulmasta.

Kaavoitus ei hidasta kaupunkien asuntotuotantoa

Kaavoituksen hitaus ja kaavavarantojen niukkuus olivat viime vuosikymmenellä paljonpuhuttuja yhdyskuntakehityksen hidasteita. Kaupunkien kaavoitus on sujuvoitunut sekä kuntien toimenpitein että valtion kannustimin. Kuntaliitto haluaa painottaa, että kaavavaranto ei enää ole missään kasvu-kaupungissa este riittävälle asuntotuotannolle.

Yhdyskuntarakenteen kehittämisen pullonkaula on tällä hetkellä investointirahoituksen niukentuminen. Tämä on syytä tiedostaa myös siksi, että sote-uudistus heikentää edelleen kuntien investointikykyä.

Asemakaavoitettujen alueiden saattaminen rakentamiskelpoiseksi edellyttää erityisesti liikennejärjestelmiin kohdistuvia investointeja. Väylien välityskyvyn tulee seurata asuinalueiden väestömäärää ja sen liikkumisen tarpeita. **Halutessaan edistää kasvukaupunkien asuntotuotantoa valtio voi tehdä sen tehokkaimmin kohdentamalla vaikuttavat investointipanokset liikennejärjestelmän kehittämiseen.**

Yleishyödyllisten vuokrataloyhtiöiden toimintaedellytykset turvattuva maakuntakeskuksissa

ARA-korkotukilainojen myöntämisvaltuus nousee talousarviossa 1,95 mrd euroon. Myöntämisvaltuus vuodelle 2022 ylittää nykyisten MAL-sopimusten edellyttämän ARA-tuotannon tason. Siitä huolimatta myöntämisvaltuus kohdennetaan suurimmille kaupunkiseuduille.

Kuntaliitto muistuttaa, että MAL-kaupunkiseudut mitoittavat ARA-tuotantonsa (valtuustojensa hyväksymien) sopimusten mukaan. Korkotukivaltuuden tulee riittää sovittuun ARA-tuotantoon, mutta MAL-sopimusten tuotantotavoitteita ei vuosittaisilla budjeteilla voi ohjata sopimuksista poikkeavaksi.

Kuntaliitto huomauttaa, että **ARA-kannan peruskorjauslainojen tulisi kohdentua harkitusti myös maakuntakeskusten ARA-asuntokannan**

ajantasaistamiseen. Eväämällä peruskorjausrahoitus ajaututaan korjausvelan kasvuun, joka pidempään jatkuessaan vie vuokrataloyhtiöiltä tulevaisuuden toimintaedellytykset. Jos maakuntakeskuksiin levinneeseen korjausrahoitusongelmaan ei löydetä poliittista ratkaisua, ajaututaan tilanteeseen, jossa sosiaalisen asumisen kysyntään ei näissä kaupungeissa enää kyetä vastaamaan.

Asumisneuvonnan tuesta epäselvä esitys

Talousarviossa esitetään kahta määrärahaa kuntakentän asumisneuvontaan. Asumisneuvonta on jo nyt monimuotoista ja sen rahoitus monikanavaista. Yhä sekavammaksi tilanne muuttuu, kun kuntakentän rahoitus hajautuu kahteen eriehtoiseen osaan.

Kunnille suunnatun uuden määrärahan perusteet jäävät epäselviksi. Ilmeisesti hankemuotoiseksi tarkoitettu paikallinen kehittämismääräraha tulee kirjoittaa auki tavalla, jossa tuen ehdot avataan ja tavoite selkeytetään.

Kuntaliitto otti keväällä kantaa asumisneuvontatyöryhmän loppuraporttiin. Liitto kannatti sopimuspohjaista, paikallisista lähtökohdista rakentuvaa asumisneuvontamallia.

Asumisneuvontaa ei tule lähtökohtaisesti määritellä talousneuvonnaksi. Määrärahan avulla tulee saada kehittää myös asuinalueita palvelevaa työskentelyä. **Tarvitaan lähiöohjelmatyön tapaan jalkautuvaa, matalan kynnyksen työskentelyä, joka tunnistaa ongelmien ohella asuinalueen asukkaiden vahvuudet.** Sosiaalityön osaksi asumisneuvontaa ei tule sulauttaa, vaan säilyttää se asuntopoliittisena työvälineenä.

SUOMEN KUNTALIITTO

Laura Hassi
Asumisen asiantuntija

Liite

TAE 2022 Kuntatalous